

УДК 379.85

DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2025.23.32>

Миндзя Ю.О.

аспірант,

Приватний вищий навчальний заклад

«Київський університет культури»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8541-4714>

Myndzia Yurii

Private Higher Educational Institution "Kyiv University of Culture"

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ, ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ ТА ВИКОРИСТАННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В ТУРИЗМІ НА ЛЬВІВЩИНІ

INNOVATIVE APPROACHES TO THE PRESERVATION, POPULARIZATION AND USE OF CULTURAL HERITAGE IN TOURISM IN THE LVIV REGION

Дослідження присвячене аналізу сучасних тенденцій і розробці стратегій для ефективного використання культурного потенціалу регіону в туристичній галузі. Встановлено, що Львівщина, як одна з провідних культурно-історичних територій України, має значний туристичний потенціал завдяки багатій архітектурній спадщині, унікальним історичним об'єктам та розмаїттю культурних традицій. Мета дослідження – виявлення та обґрунтування ефективних інструментів і технологій, які сприятимуть збереженню культурної спадщини Львівщини, забезпечуючи її інтеграцію в сучасний туристичний ринок. Виявлено, що залучення місцевих громад є ключовим для забезпечення автентичності культурного продукту та його прийняття як місцевими мешканцями, так і туристами. Особливу увагу приділено впливу цифровізації на збереження та просування культурної спадщини.

Ключові слова: туризм, культурно-історична спадщина, пам'ятка, регіональний розвиток, органи публічного управління.

The study is devoted to the analysis of current trends and the development of strategies for the effective use of the cultural potential of the region in the tourism industry. It was established that the Lviv region, as one of the leading cultural and historical territories of Ukraine, has significant tourism potential due to its rich architectural heritage, unique historical sites and a variety of cultural traditions. In the modern context, this requires the implementation of innovative approaches to the management, protection and promotion of cultural heritage. The main goal of the study is to identify and substantiate effective tools and technologies that will contribute to the preservation of the cultural heritage of the Lviv region, ensuring its integration into the modern tourism market. The article focuses on the importance of partnership between government agencies, business and civil society in the process of implementing innovative approaches. It was found that the involvement of local communities is key to ensuring the authenticity of the cultural product and its acceptance by both local residents and tourists. Particular attention is paid to the impact of digitalization on the preservation and promotion of cultural heritage. The practical significance of the study lies in the formulation of recommendations for regional policy in the field of cultural tourism, which can be used by public administration bodies, tourism operators and local communities to increase the tourist attractiveness of the region. The proposed measures, in particular the introduction of digital platforms for the promotion of monuments, the development of thematic tourist routes and the activation of creative industries, will contribute to the creation of new jobs and an increase in the socio-economic effect of cultural tourism.

Prospects for further scientific research include an in-depth study of the impact of the latest digital technologies (augmented and virtual reality, artificial intelligence) on the interaction of tourists with cultural heritage. Another important direction is the development of mechanisms for inter-sectoral cooperation in the field of tourism and the analysis of world experience in innovative management of cultural heritage, which can be adapted to Ukrainian realities. The implementation of the proposed approaches will contribute not only to the preservation of cultural heritage, but also to the sustainable development of the Lviv region as a unique tourist region of Ukraine.

Keywords: *tourism, cultural and historical heritage, monument, regional development, public administration.*

Постановка проблеми. В умовах повномасштабної війни, яка триває із лютого 2022 року, проблематика збереження культурної спадщини, котра представляє особливу цінність як з точки зору національної ідентичності, так і з позиції туризму, являється пріоритетним питанням державного значення. Окрім низки громадських ініціатив та заходів, які активізуються на рівні органів публічної влади, охорона таких об'єктів – прерогатива діяльності окремих міжнародних спільнот (ЮНЕСКО, Міжнародна рада з питань пам'яток і визначних місць).

Багатою на такі осередки є територія площею 21 833 км², котра займає 3,6% від території України, де в сукупності налічується 4 тис. об'єктів, більшість із них – у культурній столиці України, Львові [1, с. 72]. Географічне розташування та поточний соціально-економічний розвиток регіону обумовлює популярність відповідних типів туризму: культурно-історичний, релігійний (паломницький), гастрономічний, еко-туризм, фестивальний. Львівщина, як регіон з багатонаціональною історією, повинна інтегрувати свою спадщину у сучасні форми туристичних послуг, уникаючи втрати автентичності. Інновації у формі креативних просторів, музейних інтерактивів чи тематичних заходів допоможуть зберегти унікальність регіону, водночас зробивши її привабливою для міжнародних туристів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На зазначеному наголошують такі науковці як І. Данчевська, яка на прикладі Львівської області демонструє теоретико-практичні підходи до розвитку активного туризму в регіоні [2], С. Запотоцький та І. Горін, котрі комплексно підходять до аналізу питання подальших перспектив розвитку туристичної сфери Львівщини [1]. Для нашого дослідження значну роль відіграли міркування і ключові тези, викладені М. Семків у відношенні етнотуризму як перспективного напрямку [3; 4]. Аналіз поточних реалій та загроз, спричинених повномасштабним вторгненням рф в Україну, здійснює В. Солошенко [5].

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є формування пропозицій відносно способів збереження, популяризації та використання культурної спадщини в туризмі на Львівщині.

Виклад основного матеріалу. Одними із найбільш популярних DESTINATION в контексті сучасного туризму, як правило, виступають локації із чітко вираженими регіональними культурними цінностями. Під вказаним концептом у сфері туризму прийнято розуміти сукупність матеріальних і нематеріальних об'єктів, явищ, традицій та практик, які мають історичне, культурне, естетичне або символічне значення для конкретного регіону; відображають унікальну спадщину, ідентичність, ментальність та стиль життя місцевих спільнот, формуючи основу для збереження їхньої самобутності та культурного розвитку. Культурну спадщину країни можна примножити, але не можна відновити. Втрата культурних цінностей безповоротна, є лише можливість реконструювати їх, відповідно своєчасне усвідомлення цінності об'єктів та вчасне вжиття заходів для їх збереження здатне мінімізувати ризики повного чи часткового знищення.

Яскравим прикладом активної громадської позиції та консолідації зусиль із збереження туристично-культурних пам'яток продемонстрував на початку війни Львів.

Так, за даними Міністерства культури та інформаційної політики за більше як два роки війни було зруйновано (пошкоджено) внаслідок військової агресії РФ 36 об'єктів культурної спадщини [6]. Проте, свою активну позицію щодо заходів із оперативної реставрації проявили в першу чергу громадські організації, такі як «Львів-реставрація», що взяла під опіку церкву у с. Кугаїв XVII ст.; «Спадщина. UA», сили якої спрямовані на відновлення палацу Жевуських-Лянцкоронських 1704 р. у с. Розділ тощо. Значний ефект відчутний від діяльності міжнародних громадських ініціатив по типу «Врятувати українську культурну спадщину онлайн (SUCHO)». Так, команда із числа тисячі програмістів працює над тим, щоб зберегти точні цифрові копії українських пам'яток, котрі опинилися під загрозою внаслідок загарбницьких дій країни-окупанта. Ініціатива віднайшла свій резонанс з-поміж інших небайдужих бізнесменів, які підтримують Україну: інтернет-провайдери надають сервери на безоплатній основі, технологічні компанії забезпечують необхідними цифровими інструментами та персоналом і т. ін. [7].

Окрім зазначеного, суттєву кількість пам'ятників у місці захищають саморобними конструкціями із вогнетривких матеріалів, фанерних щитів і мішків з піском. Найцінніші об'єкти культурної спадщини відзначено міжнародним знаком «Блакитний щит», що свідчить про посилений стан захисту. Культурні цінності в музеях, церквах та архівах розміщують у фанерних ящиках, скульптури загортають у спеціальну плівку, вітражі та старі фасади церков накривають бляхою. У такий спосіб небайдужі мешканці міста намагаються захистити їх від ушкоджень, котрі потенційно здатні спричинити вогонь, уламки чи вибухова хвиля.

Розрізняють поняття рухомих і нерухомих культурних цінностей. Останні не можуть бути переміщені в безпечне місце в надзвичайних ситуаціях. За можливості такі об'єкти мають захищатися на місці. Рухомі культурні цінності – це об'єкти, які можуть бути демонтовані в короткий проміжок часу або переміщені до сховища, не розбираючись, – це твори мистецтва, манускрипти, книги та інші об'єкти мистецької, історичної або археологічної значущості, а також наукові колекції та репродукції культурних цінностей. Однак дуже часто сховища заповнюються недостатньо, і користь, як правило, отримують приблизно тільки з 25% доступного простору. Це означає, що решта 75% сховища залишаються невикористаними. В основному, необхідно забезпечити культурним цінностям належний юридичний захист, але через високу собівартість ці зобов'язання виконуються лише частково, і культурні цінності перебувають під впливом потенційних руйнівників.

Завдяки вивченню новітніх технологій, мають бути розроблені стандарти, які роблять безпечним зберігання рухомих культурних цінностей. Розмір сховища залежить від загальної кількості предметів культурної спадщини та розмірів кожного з них. Збільшення ступеня заповнення сховища відбувається завдяки ефективному розташуванню боксів (резервуарів) з об'єктами. Як наслідок – зниження витрат, що може спростити для інституцій, які володіють об'єктами культурної цінності, завдання спорудження та утримання необхідних сховищ, що допомагає збереженню цінних об'єктів культурної спадщини.

Фінансові витрати при організації сховищ часто бувають пов'язані зі значенням об'єктів, цінність яких часом складно визначити. У зв'язку з цим ефективне використання сховищ стає привабливим, тому що це економічна альтернатива збільшенню площі та будівництву нових будівель, однак тут необхідні нові стандарти і нові програмні рішення. Проблеми, що виникають під час завантаженості сховища об'єктами інтенсивно досліджуються за допомогою комп'ютерних технологій, і розроблені методи для розв'язання подібних проблем уже дали чудові результати.

Львівщина, при цьому, перебуває у досить амбівалентному становищі: з одного боку, при підвищеному ризику знищення рухомих і нерухомих пам'яток об'єктивно є потреба у їх захисті, котрий часто пов'язаний із ізоляцією; з іншого – туристи надалі

відвідують регіон задля фактичної змоги побачити та відчути все багатство і колорит, включаючи історичні об'єкти, мистецькі зразки, автентичні цінності.

Так, у 2024 році, порівняно із даними минулорічного, збільшилась середня тривалість перебування гостей у Львові – із 2–3 днів у 2023 році до 3–7 днів у 2024. Іноземці зупиняються на 6–10 днів, замість 4–7. Майже незмінним залишився відсоток людей, які приїжджають у Львів повторно – 79% опитаних (77% у 2023). Гості здебільшого українці (85%) з Києва, Тернополя, Харкова, Хмельницького, а іноземці (15%) з Польщі, Німеччини, Великої Британії, Нідерландів, США [8]. Ми солідарні із думкою директора Львівської Асоціації Розвитку Туризму А. Мацелюх, який зазначає наступне: «Основне туристичне навантаження у даний час припадає на центральну частину міста Львова, територію середньовічного міста, де зосереджено більше половини всіх закладів розміщення та через яку пролягає 80% всіх туристичних маршрутів. Місцеві органи влади повинні інвестувати в місцеву культуру, знаходити нові визначні місця, незважаючи на традиційні екскурсії» [9].

Відповідно, оптимальним рішенням за таких обставин стало б популяризація та рекламування альтернативних, при цьому не менш цікавих туристичних маршрутів. Значний потенціал вбачаємо у розвитку гірського та гірськолижного туризму. Разом з тим, технічна база вітчизняних гірськолижних курортів, їхня інфраструктура, що залишилася у спадок від радянської влади, морально і технічно вкрай відстає від міжнародної гірськолижної індустрії, що розвивається великими темпами. У Європі кожен гірськолижний курорт являє собою міні-місто і комплекс розваг. Західні курорти відрізняють від вітчизняних не тільки сервіс, а й якість схилів. Характерні для українських рельєфів натуральні горби там відсутні, проте широко застосовується їхня імітація, яка створюється спеціально для екстриму. У світовій практиці застосовується розподіл трас за рівнем складності.

Серед чинників, які могли б стимулювати розвиток гірськолижного туризму, прийнято виділяти субсидований лізинг на закупівлю гірськолижного обладнання українського виробництва та пільгове кредитування під закупівлю зарубіжних товарів, а також нульова ставка ПДВ для суб'єктів господарювання, котрі займаються перевезенням пасажирів на канатних дорогах. Ще однією не менш важливою проблемою, що гальмує розвиток гірськолижного туризму, вважаємо обмеження на капітальне будівництво на землях лісового фонду. Гірськолижні комплекси, як правило, розташовані за містом, а інвестори стикаються з ситуацією, коли не можуть побудувати частину об'єктів, оскільки потрапляють на землі лісового фонду.

У період весна-осінь виправданим було б популяризувати власне гірський туризм (табл. 1). В області наявні ресурси для походів початкового та середнього рівня складності.

Значним потенціалом володіє етнічний туризм – один із видів подорожей, що напряму пов'язаний із відвідуванням родичів або місць народження батьків; а також осередків, в яких зберігаються конгломерати народної творчості, духовної культури [4, с. 247–275]. У цьому вкрай своєрідному виді туризму за останні роки відбуваються певні структурні зміни, що докорінно модифікують його початковий характер. Різновидом етнічного туризму є прикордонний обмін, що дає для статистики значні показники кількості тимчасових відвідувачів, але не має настільки великого економічного значення. Не зважаючи на останній показник, важливим є той чинник, що етнічний туризм виступає способом популяризації інших пам'яток, якими славиться регіон.

Яскравою сторінкою етнотуризму є проведення етнофестивалів. Головною особливістю подібного виду дійств є те, що туристи напряму залучені в процес їх проведення, тобто є учасниками заходу. Крім того, під час фестивалів проводяться різноманітні інтерактивні активності – концерти, майстер-класи, театральні вистави, ярмарки, свята, традиційні обряди тощо. Часто етнофестивалі – це яскраві масові дійства, пов'язані з народними святами. Прикладами етнофестивалів такого типу є етнографічний фестиваль «Маланка-фест», що проходить в Чернівецькій області та

Таблиця 1

Ресурси гірського туризму Львівської області

Назва	Висота	Характеристика
Середнього рівня складності		
Гора Пікуй	1408 м	Найвища точка Львівської області
Гора Парашка	1271 м	Найвища і наймальовничіша вершина Сколівських Бескидів.
Гора Маківка	958 м	Місце запеклих боїв 1915 року легіону Українських Січових Стрільців з російськими військами.
Маршрути для початківців		
Гора Ільза	1066 м	Цей маршрут промаркований і не потребує особливих навичок.
Гора Макітра	343 м	Найбільш квітуча місцина національного природного парку «Північне Поділля». Розташована в низькогірному пасмі Вороняки між селами Бучина, Гаї-Дітковецькі й Суховоля.
Гори Лопата та Ключ		Мають історичну цікавинку, адже тут велися бої під час Першої світової війни та Других визвольних змагань. Ці маршрути не є екстремальними, а радше прогулянковими. Проте, щоб іти ними без гіда, необхідно мати певний досвід: вміти орієнтуватися на місцевості й вміти користуватися навігаційними приладами, адже шляхи заліснені, стежки розділяються і заблукати досить легко.
Гора Магура	1362 м	Друга за висотою вершина Львівської області.
Гора Тетерівка	1148 м	На самій горі та поблизу неї під час Першої світової війни точились бої, дорогою на вершину можна побачити окопи.
Гори Чорна Ріпа та Високий Верх	1285 м і 1242 м	Маршрут який пролягає до межі трьох областей: Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської.

Джерело: [2, с. 226]

популяризує етнокультурну спадщину регіону, Різдвяний фестиваль «Велика Коляда» у Львові [3].

З метою популяризації та щонайбільш масштабного інформування про заплановані події, використовують різні інструменти. Найперспективнішою сьогодні слід вважати пряму взаємодію зі споживачами, можливості якої посилюються за рахунок використання цифрових (digital) – технологій. Зокрема, мова йде про наступні заходи.

Просування в соціальних мережах:

- організація двостороннього зворотного зв'язку;
- залучення на сайт цільової аудиторії (генерація трафіку);
- підвищення лояльності до бренду та рівня задоволеності онлайн-сервісами;
- промо-контент у соціальних мережах.
- Управління репутацією курорту:
- формування позитивного іміджу;
- робота з відгуками та претензіями відпочивальників;
- моніторинг згадок у мережі Інтернет;
- використання продуктового PR.

Оптимізація пошуку гірськолижного курорту (готелю) в мережі Інтернет:

- зайняття високих позицій у пошукових системах;
- залучення цільової аудиторії на сайт за допомогою пошукової реклами;
- висока конверсія сайту;
- збільшення кількості завантажень мобільного застосунку.

Перелічені заходи мають бути реалізованими комплексно: як зі сторони представників бізнесу, так і з боку органів державної влади/місцевого самоврядування. Туризм як система, що найбільш динамічно розвивається, потребує також ефективного управління з боку держави та суспільних інститутів [10, с. 4]. Ефективність послуг, що надаються

органами публічного управління та адміністрування, для сфери туризму визначається насамперед якістю кадрового складу працівників органів управління, спроможних на рівні сучасних вимог ефективно реалізовувати в межах закону та посадових повноважень завдання і функції органів державної влади та місцевого самоврядування.

Для ефективної діяльності державним і муніципальним службовцям необхідне глибоке знання теорії та практики управління, яке приходить із навчанням і практичною роботою, постійним аналізом та узагальненням наявного досвіду. Оволодіння знаннями в галузі управління – головне завдання і складова частина освіти, підвищення кваліфікації державних і муніципальних службовців. Вирішення цих завдань має здійснюватися професійно підготовленими фахівцями з високим рівнем культури менеджменту, знаннями в галузі туризму та управління персоналом, яке є одним з основних напрямів у системі управлінської діяльності.

Знищення культурних цінностей під час збройних конфліктів, руйнівне мародерство щодо культурних об'єктів давнини, численні незаконні розкопки археологічно важливих місць, а також масові крадіжки об'єктів мистецтва в усьому світі з музеїв, архівів, бібліотек та інших закладів, де вони перебувають, – загрожують науковим дослідженням, збереженню цих об'єктів і громадському доступу до нашої спільної культурної спадщини. Варто також згадати про той факт, що Україна свого часу не приєдналася до другого протоколу Гаагської конвенції від 1954 р. про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту, а це доволі уразливо і нині спрацювало не на користь нашої держави. Фактично приєднання відбулося у 2020 році, коли 6 років на Сході держави точилися бої із сусідньою країною-окупантом. Отже, важливим і вкрай необхідним є приєднання України до основних міжнародних конвенцій, угод, протоколів з метою захисту і збереження національної культурної спадщини, з тим, щоб в колі європейських країн на паритетних засадах, вирішувати питання повернення і реституції культурних цінностей [5, с. 189].

Висновки. Дослідження інноваційних підходів до збереження, популяризації та використання культурної спадщини в туризмі на Львівщині підтверджує важливість інтеграції сучасних технологій, креативних рішень і стратегічного планування для забезпечення стійкого розвитку регіону. Львівщина, як один із провідних культурно-туристичних центрів України, має багатий історико-культурний потенціал, що потребує переосмислення в контексті глобальних тенденцій і сучасних викликів. Реалізація інноваційних підходів можлива лише за умови тісної співпраці між органами державної влади, місцевим самоврядуванням, громадськими організаціями та приватним сектором. Також ключовим фактором успіху є залучення місцевих громад до процесів збереження та популяризації спадщини, що забезпечує стійкість і автентичність культурно-туристичних проєктів.

Таким чином, інноваційні рішення в управлінні культурною спадщиною на Львівщині мають не лише зберігати історичну пам'ять, але й створювати конкурентні переваги регіону на міжнародному туристичному ринку, що в сукупності сприятиме сталому розвитку території, підвищенню її привабливості для туристів та зміцненню ідентичності місцевих громад. Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у аналізі зв'язків між культурно-мистецькою сферою та туристичною привабливістю території.

Список використаних джерел:

1. Запотоцький С., Горін І. Туристично-рекреаційний потенціал Львівської області: географічні особливості використання та відтворення. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2018. № 1(70). С. 72–79. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.70.13>
2. Данчевська І. Р. Ресурси для розвитку активного туризму Львівщини. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 69. С. 224–228.
3. Семків М. О. Етнографічний туризм: етнофестивалі. *International scientific e-journal. ΛΟΓΟΣ. ONLINE*. 2020. Вип. № 13. URL: <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.13.03.html> (дата звернення: 19.02.2025).

4. Семків М. О. Теоретичні підходи до визначення поняття та сутності етнографічного туризму. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2023. Вип. 9 (42). С. 272–278.
5. Солошенко В. В. Захист культурних цінностей у період війни і збройних конфліктів. *Проблеми всесвітньої історії*. 2018. № 2(6). С. 187–204.
6. 1080 пам'яток культурної спадщини постраждали в Україні через російську агресію. *Міністерство культури та інформаційної політики* : веб-сайт. URL: <https://mcs.gov.ua/news/1080-pam'yatok-kulturnoyi-spadshhyny-postrazhdaly-v-ukrayini-cherez-rosijsku-agresiyu/> (дата звернення: 19.02.2025).
7. Броєр Р., Корольова Н., Сааков В. Як айтішники захищають пам'ятки культури України. *Медіакомпанія D. W.* : веб-сайт. 2022. URL: <https://www.dw.com/uk/terabaity-proty-bomb-yak-aitishnyky-zakhyschchaiut-pamiatky-kultury-ukrainy/a-61259856> (дата звернення: 19.02.2025).
8. Шиян О. Типовий портрет туриста Львова на третій рік війни. *Zaxid.net* : веб-сайт. URL: https://zaxid.net/tipoviy_portret_turista_lvova_na_tretiy_rik_viyeni_n1588711 (дата звернення: 19.02.2025).
9. Мацелюх А. Львів для львів'ян чи туристів? *Український культурний фонд* : веб-сайт. URL: <https://dialog.lviv.ua/lviv-dlya-lviv-yan-chi-turistiv/> (дата звернення: 19.02.2025).
10. Сироїд Н. П. Теоретичні підходи до визначення поняття «туризм»: його сутність та характерні ознаки. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. №. 3(93). С. 3–8. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2020-3\(93\)-3-8](https://doi.org/10.26642/ema-2020-3(93)-3-8)

References:

1. Zapototskyi, S., & Horin, I. (2018). Turystychno-rekreatsiyni potentsial Lvivskoi oblasti: heohrafichni osoblyvosti vykorystannia ta vidtvorennia [Tourism and recreational potential of Lviv region: Geographical features of use and reproduction]. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv*, (1)70, 72–79. DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.70.13>
2. Danchevska, I. R. (2022). Resursy dlia rozvytku aktyvnoho turyzmu Lvivshchyny [Resources for the development of active tourism in Lviv region]. *Infrastructure of the Market*, (69), 224–228.
3. Semkiv, M. O. (2020). Etnohrafichniy turizm: etnofestyvali [Ethnographic tourism: Ethno-festivals]. *International Scientific E-Journal. АГОС. ONLINE*, (13). Available at: <https://ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.13.03.html> (accessed: 19.02.2025).
4. Semkiv, M. O. (2023). Teoretychni pidkhody do vyznachennia poniattia ta sutnosti etnografichnogo turyzmu [Theoretical approaches to defining the concept and essence of ethnographic tourism]. *Central Ukrainian Scientific Bulletin. Economic Sciences*, (9)42, 272–278.
5. Soloshenko, V. V. (2018). Zakhyst kulturnykh tsinnosti u period viiny i zbroinykh konfliktiv [Protection of cultural values during war and armed conflicts]. *Problems of World History*, (2)6, 187–204.
6. 1080 pamiatok kulturnoi spadshchyny postrazhdaly v Ukraini cherez rosiysku ahresiiu [1080 cultural heritage sites suffered in Ukraine due to Russian aggression]. (2024). *Ministry of Culture and Information Policy*. Available at: <https://mcs.gov.ua/news/1080-pam'yatok-kulturnoyi-spadshhyny-postrazhdaly-v-ukrayini-cherez-rosijsku-agresiyu/> (accessed: 19.02.2025).
7. Broier, R., Korolova, N., & Saakov, V. (2022). Yak aitiishnyky zakhyschchaiut pamiatky kultury Ukrainy [How IT specialists protect Ukraine's cultural heritage]. *Media Company D.W.* Available at: <https://www.dw.com/uk/terabaity-proty-bomb-yak-aitishnyky-zakhyschchaiut-pamiatky-kultury-ukrainy/a-61259856> (accessed: 19.02.2025).
8. Shyyan, O. (2024). Typovi portret turyzta Lvova na tretii rik viiny [Typical portrait of a Lviv tourist in the third year of war]. *Zaxid.net*. Available at: https://zaxid.net/tipoviy_portret_turista_lvova_na_tretiy_rik_viyeni_n1588711 (accessed: 19.02.2025).
9. Matseliukh, A. (2020). Lviv dlia lvivian chy turistiv? [Lviv for locals or tourists?]. *Ukrainian Cultural Foundation*. Available at: <https://dialog.lviv.ua/lviv-dlya-lviv-yan-chi-turistiv/> (accessed: 19.02.2025).
10. Syroid, N. P. (2020). Teoretychni pidkhody do vyznachennia poniattia “turyzm”: ioho sutnist ta kharakterni oznaky [Theoretical approaches to defining the concept of “tourism”: Its essence and characteristic features]. *Economics, Management, and Administration*, (3)93, 3–8. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2020-3\(93\)-3-8](https://doi.org/10.26642/ema-2020-3(93)-3-8)